

's-Gravenhage, 14 Juli 1955.

I. Inleiding

Conform de daaromtrent door de eerste ondergetekende gedane toezeggingen bij de behandeling van de wet van 6 Augustus 1954 tot financiering van de bouw en inrichting van een kernreactor in Nederland hebben de ondergetekende de eer hierbij een overzicht te geven van hetgeen, na de totstandkoming van genoemde wet, ten aanzien van de organisatie van het hier te lande te verrichten onderzoek op het gebied van kernreactoren en hun toepassingen is verricht.

Hoewel onderwijs- en wetenschapsbelangen bij het werk van de na te noemen Stichting Reactor Centrum Nederland (R.C.N.) ten nauwste betrokken zullen blijven — hetgeen o.m. tot uitdrukking komt in de statutaire doelstelling en de bepaling, dat de voordracht tot benoeming van een aantal leden voor curatorium en bestuur te zamen wordt opgesteld door de Ministers van Economische Zaken en van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen —, is te voorzien, dat het zwaartepunt in het contact van de Overheid met het R.C.N. zich steeds sterker zal verplaatsen naar het economisch terrein. In verband daarmee zal met de totstandkoming van de nieuwe Stichting de Minister van Economische Zaken ter zake als eerst verantwoordelijke Minister optreden.

II. Voorbereiding van de nieuwe organisatie

Terstond na de publicatie van meergenoemde wet heeft tussen belanghebbenden, dus de Staat, de Stichting voor Fundamenteel Onderzoek der Materie (F.O.M.), waarin tot dusverre in Nederland het zuiver en toegepast wetenschappelijk onderzoek op het gebied van de kernphysica is gecoördineerd, de N.V. tot Keuring van Electrotechnische Materialen (K.E.M.A.) en het Nederlandse bedrijfsleven een bespreking plaats gevonden, ten einde te komen tot een inzicht welke organisatievorm als de meest juiste moet worden beschouwd.

Genoemde bespreking leidde tot de instelling van een werkgroep, bestaande uit twee vertegenwoordigers van elk der genoemde groeperingen, welke tot taak had een voorstel op dit gebied uit te werken.

Voor genoemde werkgroep, later bekend geworden onder de naam Commissie van Acht, stonden — behalve meergenoemde wet, het door de F.O.M. op 4 Januari 1953 aan de Regering gedane voorstel tot de oprichting van een reactorcentrum in Nederland en het op 7 Januari 1954 door de adviescommissie voor de kernphysica (Commissie-Kluyver) uitgebrachte rapport — de navolgende uitgangspunten ter beschikking.

1. De toezegging van de eerste ondergetekende, dat voor het te stichten reactorcentrum binnen het kader van de op het gebied der kernphysica bestaande samenwerking een zelfstandige organisatie in het leven zal worden geroepen.

2. Het reactorproject van de F.O.M., bestaande uit:

a. het werk in het kader van de Noors-Nederlandse samenwerking, verricht in het Joint Establishment for Nuclaeer Energy Research (J.E.N.E.R.) in Noorwegen;

b. het werk, verricht in de F.O.M.-werkgroepen, ondergebracht in de Nederlandse universiteiten en de Technische Hogeschool;

Aan

de Heer Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

c. het werk, verricht in de F.O.M.-K.E.M.A.-werkgroep in Arnhem.

3. De z.g. kleine contracten. Dit zijn de tussen de F.O.M. en het bedrijfsleven tot eind 1955 met mogelijkheid van verlenging gesloten overeenkomsten, krachtens welke bijdragen worden verleend voor de huidige kosten der door de F.O.M. in binnen- en buitenland verrichte onderzoekingen, verband houdende met de vrijmaking van kernenergie en de omzetting daarvan in een bruikbare andere vorm van energie. In deze contracten is een uitvoerige regeling opgenomen ten aanzien van de octrooien, met als basis, dat de wederpartij haar octrooi-aanspraken op uitvindingen, gedaan binnen het raam van deze contracten, aan de F.O.M. overdraagt, die octrooi aanvraagt, indien zij dit in het belang van het onderzoek nodig of wenselijk acht. De wederpartij kan tegen betaling — waarbij rekening zal worden gehouden met de door haar gebrachte offers, waaronder begrepen de geleverde wetenschappelijke en/of technische bijdrage — niet exclusieve licenties onder deze octrooien verkrijgen en exclusieve licenties, indien het door medewerkers van de wederpartij — al dan niet in samenwerking met medewerkers van de F.O.M. — gedane uitvindingen betreft, welke zich mede uitstrekken over gebieden, die geen verband houden met het onderzoeksgebied; deze exclusiviteit betreft echter alleen het ondernemingsgebied van de wederpartij; dat is het gebied, waarop deze te dien tijde commercieel werkzaam is.

Bedoelde exclusieve licenties zijn gratis, indien medewerkers van de F.O.M. aan de uitvinding geen deel hebben gehad. De Staat kan in alle gevallen voor niet-commerciële doeleinden gratis niet-exclusieve licenties, c.q. sublicenties verkrijgen voor het gebruik van de door de desbetreffende octrooien beschermde voortbrengselen; ten aanzien van licenties voor commerciële doeleinden heeft de Staat dezelfde rechten als bedoelde ondernemingen.

4. De tussen belanghebbenden bestaande overeenstemming, dat de financiering van de voor de reactorplannen in de huidige opzet benodigde investeringen ten bedrage van 28 miljoen zal geschieden in samenwerking tussen meergenoemde groeperingen, en wel in dier voege, dat de Staat de helft en de K.E.M.A. en het bedrijfsleven elk een kwart van dit bedrag zullen fourneren.

5. In de op richten organisatie diende voor elk van de groeperingen een genoegzame zeggenschap te bestaan.

6. Indien bij liquidatie van de organisatie een saldo zou bestaan, zou dit naar rato van de verleende bijdragen aan de geldgevers moeten toekomen.

Na langdurige besprekingen heeft genoemde commissie op 2 Maart 1955 haar rapport ingediend, hetwelk bij besluit van de Ministerraad van 14 Maart 1955 ter fine van advies in handen is gesteld van een interdepartementale commissie ad hoc, bestaande uit vertegenwoordigers van de Ministeries van Algemene Zaken, van Buitenlandse Zaken, van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, van Financiën en van Economische Zaken.

De omstandigheid, dat de Overheid reeds in de huidige fase rechtstreeks bij allerlei vraagstukken op het terrein van de kernenergie is betrokken, en het feit, dat dit in de toekomst in steeds grotere mate het geval zal zijn, maakten het wenselijk, dat ook op ambtelijk niveau een meer permanent orgaan zich met deze kwesties zal bezighouden. Bij beschikking van de Minister-President van 6 Mei jl., waarvan een exemplaar ter kennisneming van de leden ter griffie is neergelegd¹⁾, werd dit orgaan onder de benaming van Commissie voor Atoom-Energie ingesteld. De bestudering in laatstbedoelde commissie van de ten aanzien van de organisatie tussen de participanten in principe overeengekomen regelingen, met de daarop door eerstgenoemde interdepartementale commissie voorgestelde amendementen, hebben nog tot een enkele wijziging aanleiding gegeven, waarna ook de ondergetekenden zich met de voorstellen verenigd hebben.

Bij de beoordeling van deze voorstellen dient in het oog te worden gehouden, dat de Staat bij deze zaak op tweeërlei wijze

betrokken is, en wel enerzijds als gelijkwaardige partner en anderzijds als hoeder van het algemeen belang.

Dit heeft er toe geleid, dat in kwesties, waarbij het algemeen belang niet rechtstreeks betrokken is, het beginsel van de gelijkgerechtigheid toepassing heeft gevonden, doch dat voor het overige aan de Staat zekere prerogatieven zijn toegekend. Voorts zij vermeld, dat — zoals de eerste ondergetekende bij de behandeling van meergenoemde wet reeds heeft medegedeeld — de voorgestelde organisatie geenszins beoogt de definitieve, ook voor de fase der economische toepassing geldende organisatievorm te zijn.

III. Hoofdpijnen van de nieuwe organisatie

1. Vorm en naam van de organisatie

Op grond van juridische overwegingen werd als vorm voor de organisatie die van de stichting, op te richten door de Staat, gekozen¹⁾. Aan het vereiste, dat, indien bij liquidatie een saldo zou bestaan, dit naar rato van de verleende bijdragen aan de geldgevers moet toekomen, kan worden voldaan door in de contracten, welke de stichting ter zake van de investerings- en exploitatiebijdragen met de geldgevers zal sluiten, een desbetreffende regeling op te nemen. Mocht daarna nog een saldo beschikbaar zijn, dan zal hieraan de in de statuten omschreven bestemming worden gegeven.

Als naam voor de stichting werd gekozen: Stichting Reactor-Centrum Nederland (R.C.N.).

2. Doel

Als doel van het R.C.N. werd gesteld het verwerven van kennis en ervaring ten behoeve van vredesdoeleinden op het gebied van kernreactoren en hun toepassingen, met dien verstande, dat de te verrichten werkzaamheden en de te verwerven hulpmiddelen zoveel mogelijk dienstbaar zullen worden gemaakt aan de ontwikkeling van het wetenschappelijk onderzoek en de gespecialiseerde hoger-onderwijsopleiding hier te lande. Tot de middelen ter bereiking van het doel zal mede behoren de mogelijkheid van ondersteuning van het zuiver wetenschappelijk onderzoek.

3. Zeggenschap

Het principe der gelijkgerechtigheid der partners bracht met zich, dat in het toezichthoudende en het bestuderende college een gelijk aantal vertegenwoordigers van elk der groeperingen zal optreden. Ten einde anderzijds te bereiken, dat de vertegenwoordigingsgedachte niet in volle omvang zal worden doorgevoerd — er dient immers naar te worden gestreefd, dat de leden weliswaar als vertegenwoordigers van hun groeperingen zitting nemen, maar dat zij nadien in eerste instantie zich als behartigers van de belangen van het R.C.N. zullen beschouwen —, zal als voorzitter van beide colleges een buiten de partijen staande persoon optreden. Hiervoor werd voorgesteld de heer dr H. M. Hirschfeld.

Het reeds vermelde feit, dat de Staat als zodanig en niet alleen als partner aan de samenwerking zal deelnemen, leidde tot een aantal specifieke regelingen. Het uitgangspunt hierbij was, dat een sterke Regeringsinvloed in het huidige stadium niet een overwegende zeggenschap op alle terreinen van het beleid van het R.C.N. behoeft in te houden. Vastgesteld werd, dat een bijzondere zeggenschap van de Regering gewenst is op het gebied van het buitenlandse beleid, de volksgezondheid en de veiligheid van mens en goed, zomede de „security”. Ten aanzien van eerstgenoemde twee gebieden zal besluitvorming door het bestuur slechts mogelijk zijn, indien de bijzondere instemming van de Regeringsvertegenwoordigers bestaat aan deze vertegenwoordigers wordt de beslissing overgelaten of een kwestie als bovenbedoeld aan de orde is. Ten aanzien van de beveiliging in de ruimste zin des woords bleek het gewenst in de statuten te bepalen, dat de stichting verplicht zal zijn alle op dit gebied door de Minister-President te geven voorschriften na te leven.

¹⁾ Een copie der akte van oprichting is nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden.

¹⁾ Nedergelegd ter griffie.

Nog is overwogen of ook niet op andere wijze aan de Regering invloed zou moeten worden toegekend. Aanvankelijk werd immers bij de behandeling van meergenoemde wet uitgegaan van de gedachte, dat het bestuur van de nieuwe organisatie door de Kroon zou worden benoemd. Deze liet zich echter bezwaarlijk verwezenlijken, aangezien de gelijke zeggenschap van de participanten in de organisatie met zich zou hebben gebracht, dat de Kroon de bestuursleden uit bindende voordracht van de participanten zou hebben moeten benoemen. De thans gekozen vorm — benoeming van de voorzitter van het curatorium, die tevens voorzitter van het bestuur zal zijn, door de Kroon — achten de ondergetekenden een aanvaardbare tussenoplossing. Hierdoor kan, indien een persoon wordt benoemd met alom erkende capaciteiten en grote ervaring, van wie mag worden verwacht, dat hij in voorkomende gevallen rekening zal houden met de bestaande Regeringsinzichten, tevens worden bereikt, dat de Regering ook een zekere positieve invloed in het beleid van het R.C.N. zal kunnen uitoefenen.

4. Organen

Als organen werden voorgesteld:

- a. het curatorium;
- b. het bestuur;
- c. de directie;
- d. de Wetenschappelijke Adviesraad.

a. Het curatorium.

Dit curatorium is gedacht als een college, hetwelk tot taak heeft het geven van algemene richtlijnen voor het beleid van de stichting, alsmede het houden van toezicht op hetgeen ter uitvoering daarvan wordt verricht.

Het belangrijkste instrument hierbij zal het begrotingsrecht zijn.

Op grond van het feit, dat het bedrijfsleven in grote verscheidenheid aan het reactorwerk zal deelnemen, en ten einde te bereiken, dat in brede kring belangstelling voor het reactorwerk zal worden opgewekt, zal het curatorium behalve uit de neutrale voorzitter bestaan uit 40 leden, en wel per groepering 10.

De leden zullen door het curatorium worden benoemd uit bindende voordrachten van de desbetreffende groeperingen. De voordrachten zullen uit dubbeltallen bestaan, maar voor de Regeringsvertegenwoordigers zal desgewenst met een enkelvoudige voordracht kunnen worden volstaan. Voor de eerste maal zullen de leden in de stichtingsakte worden aangewezen; voor de benoeming van de voorzitter is een Koninklijk besluit nodig.

b. Het bestuur.

Het bestuur zal naast de voorzitter, zijnde de voorzitter van het curatorium, bestaan uit 4 maal 2 leden. Het hierboven ten aanzien van de benoeming vermelde geldt ook ten aanzien van het bestuur. Dit bestuur zal het eigenlijke bestuurslichaam zijn, dat verantwoordelijk is voor de gang van zaken.

c. De directie.

Voor de eerste maal kan worden volstaan met de benoeming van één directeur. Aan hem zal de algemene dagelijkse leiding door het bestuur worden gedelegeerd overeenkomstig een door het bestuur vast te stellen reglement.

d. De Wetenschappelijke Adviesraad.

Er zal een Wetenschappelijke Adviesraad worden ingesteld, bestaande uit 9 leden, voor 2/3 door het curatorium te benoemen op bindende voordracht van de F.O.M. en voor 1/3 op voordracht van het bestuur. Tot de taak van deze adviesraad zal behoren het adviseren in zake alle aangelegenheden van wetenschappelijke en technische aard, de samenstelling van delegaties voor internationale contacten en het op het gebied van wetenschappelijke publicaties te voeren beleid.

Deze raad moet ook eigener beweging kunnen adviseren en inzage van alle plannen van het R.C.N. kunnen nemen; tevens zal hij de werkzaamheden van de F.O.M. en het R.C.N. kunnen coördineren.

5. Omvang van het R.C.N.

Met de F.O.M. is overeengekomen, dat alle activiteiten van de F.O.M., welke tot nu toe onder de Reactorcommissie van de F.O.M. vielen, door het R.C.N. zullen worden overgenomen. Onder de F.O.M. zullen blijven ressorteren de werkgemeenschappen voor molecuulphysica, kernphysica en massascheiding, de werkgemeenschap F.O.M.-T.N.O. voor metalen en de stichting Instituut voor Kernfysisch Onderzoek, waarin het cyclotron is ondergebracht.

IV. Financiële consequenties

In aansluiting op het bovenstaande wordt hieronder een toelichting gegeven op het financiële aspect.

Allereerst zij opgemerkt, dat niet te voorspellen valt, welke omvang het reactorwerk hier te lande in de toekomst zal krijgen. Men kan slechts een basisplan opmaken en een grove schatting geven van hetgeen de uitvoering daarvan zal kosten. Met de nodige reserve kan worden gesteld, dat de thans bestaande plannen met het bedrag van 28 miljoen kunnen worden verwezenlijkt. De welhaast stormachtige ontwikkeling op het gebied van de kernenergie zal echter tot min of meer ingrijpende wijzigingen van de plannen kunnen leiden. Voorts zal het welslagen van een experiment aanleiding kunnen vormen tot het verrichten van verdergaande experimenten. Een en ander kan het gevolg hebben, dat de thans voorziene bedragen niet toereikend zullen zijn en dat een beroep op de geldgevers zal moeten worden gedaan voor verdere bijdragen. Hoewel op dat punt door geen der geldgevers toezeggingen zijn gedaan, zou er naar de mening van de ondergetekenden naar moeten worden gestreefd, dat ook in een zodanig geval de huidige verhouding in de financiering van de kapitaalsinvesteringen zal worden gehandhaafd.

Ten aanzien van de bijdragen voor de huidige fase zij in de eerste plaats opgemerkt, dat met diverse geldgevers de onderhandelingen nog gaande zijn. Een aantal hiervan wenste nl., alvorens toezeggingen te doen, een duidelijk inzicht te krijgen in de tot stand te brengen organisatie. Daar de overeenstemming hierover eerst kortgeleden tot stand is gekomen, bestaat er zodoende een aantal contacten, welke nog niet geleid hebben tot definitieve of principiële toezeggingen. Voorts zij vermeld, dat enkele geldgevers boven bijdragen in de exploitatiekosten een verhoging van hun investeringsbijdrage prefereren.

Door het bedrijfsleven — te weten B.P.M., Philips, Staatsmijnen, de groep fabrikanten van grote thermische krachtwerktuigen, de electrotechnische industrie, Hoogovens, de rayonindustrie en de chemische industrie — is tot op heden definitief toegezegd een bedrag van 6,2 miljoen. Wordt uitgegaan van continuering van meergenoemde kleine contracten en rekening gehouden met enkele minder definitieve toezeggingen, dan draagt de bijdrage van het bedrijfsleven in de exploitatiekosten rond f 375 000. Voor de K.E.M.A. bedragen de overeenkomstige cijfers respectievelijk 7 miljoen en f 250 000. De ondergetekenden achten het niet uitgesloten, dat de bereidheid om aan de samenwerking financieel deel te nemen, zal toenemen naargelang de activiteiten van het R.C.N. zich in tastbare resultaten zullen omzetten, zodat dan de bijdragen van het bedrijfsleven uiteindelijk meer zouden kunnen bedragen.

Zoals reeds werd vermeld, is een enigszins exacte kostenbegroting in het huidige stadium nauwelijks te maken. Dit is in het bijzonder het geval ten aanzien van de exploitatiekosten. Meer als norm dan als begroting kan voor de exploitatiekosten voorlopig een jaarlijks bedrag van 2 miljoen worden genoemd. De tweede ondergetekende hoopt bij de behandeling van de begrotingspost, waarbij de bijdrage van de Staat in de exploitatiekosten aan de Kamer ter goedkeuring zal worden voorgesteld, in staat te zijn over het bovenstaande nadere gegevens te verschaffen.

Naar de mening van de ondergetekenden is, gezien het bovenstaande, de in de Memorie van Antwoord betreffende meergenoemde wet gedane toezegging, dat van de gevraagde machtiging geen gebruik zal worden gemaakt voor en aler zekerheid bestaat omtrent een voldoende financiële deelname

uit de kringen van het particuliere bedrijfsleven, geen beletsel voor het verlenen van de voor de verdere uitvoering van het reactorplan benodigde Staatsbijdragen.

De regeling van de financiële verhoudingen zal worden vastgelegd in tussen het R.C.N. en de geldgevers te sluiten contracten, welke, althans voor het bedrijfsleven, ongeveer gelijk-luidend zullen zijn met meergenoemde kleine contracten.

V. Oprichting der stichting

In steeds sterkere mate deed zich de laatste tijd het gemis van een zelfstandige organisatie in Nederland gevoelen. Het was dan ook dringend gewenst — ook in de verhouding ten opzichte van het buitenland —, dat de stichting zo snel mogelijk werd opgericht. Anderzijds bestond de door de eerste ondergetekende bij de behandeling van meer genoemde wet gedane toezegging, dat de Kamer niet voor voldongen feiten zal worden gesteld. Een en ander is voor de ondergetekenden aanleiding geweest over te gaan tot oprichting van de stichting R.C.N., maar in de statuten een bepaling te doen opnemen, dat deze gedurende een periode van 6 maanden door de oprichter, de Staat, kunnen worden gewijzigd. De ondergetekenden vertrouwen hiermee een constructie te hebben gevonden, welke voor de Kamer aanvaardbaar zal zijn. Een afschrift van de oprichtingsakte is ter kennisneming der leden ter griffie neergelegd.

Aan het slot van dit deel mogen de ondergetekenden als hun mening weergeven, dat aan de destijds door de eerste ondergetekende aan de Kamer gedane toezeggingen is voldaan, zij het, dat op enkele punten kleine modificaties hebben plaats gevonden, welke in het kader van de gekozen opzet — samenbundeling der beschikbare krachten en als gevolg daarvan zoveel mogelijk gelijkwaardigheid der partners — als noodzakelijk moeten worden beschouwd.

VI. Uitvoering der plannen

Door de oprichting van het R.C.N. is thans de mogelijkheid geschapen over te gaan tot de uitvoering van de bestaande plannen. Dit wil geenszins zeggen, dat in de tussentijd niets is geschied; de desbetreffende voorbereidende werkzaamheden zijn zeer belangrijk geweest, daar een meer definitieve omlijnning tot stand kon worden gebracht van de plannen, welke in aanmerking komen hier in Nederland tot uitvoering te worden gebracht.

De plannen, welke het uitgangspunt vormden bij de opzet van de samenwerking en welke in eerste instantie de bouw van een z.g. Nupop met een warmteproductie van 10 000 kW beoogden, zijn in belangrijke mate gewijzigd. Bij de onderhandelingen, die de laatste maanden met de Regering van de Verenigde Staten hebben plaats gevonden, is n.l. de mogelijkheid gebleken om met steun van de Verenigde Staten in Nederland tot de bouw van een z.g. materials testing reactor te komen. Deze reactor is te zien als een apparaat, waarin het gedrag van materialen in een hoge neutronenconcentratie kan worden bestudeerd en waarmede de kennis en ervaring, noodzakelijk voor de bouw van reactoren, die t.z.t. zullen moeten dienen voor de omzetting van kernenergie in een bruikbare andere vorm van energie, kunnen worden verkregen. Daarnaast biedt deze reactor de gelegenheid tot het verrichten van toegepast en zuiver wetenschappelijk onderzoek.

De genoemde onderhandelingen met de Verenigde Staten hebben geleid tot principiële overeenstemming en een desbetreffend akkoord is te Washington op 14 Juni gearafeerd. Zodra aan de desbetreffende Amerikaanse procedurevereisten is voldaan, zal de overeenkomst aan de Staten-Generaal ter goedkeuring worden voorgelegd.

Het besluit om van de Nupop over te gaan op de materials testing reactor, is genomen in overleg met het I.F.A. (Instituut

for Atomenergi), de organisatie, waarin het kernfysisch onderzoek in Noorwegen is ondergebracht. Bij de oorspronkelijke Noors-Nederlandse samenwerking werden de omvang en het doel van de in het hierboven reeds genoemde J.E.N.E.R. te verrichten werkzaamheden vastgesteld door de „Joint Commission”, waarin beide partijen gelijkgerechtigd waren. Het werd nu als een bezwaar gevoeld, indien ook de nieuwe grote projecten onder een zodanig „joint management” zouden vallen, daar de voor de besteding der gelden verantwoordelijke organen (in Nederland dus het R.C.N. en in Noorwegen het I.F.A.) deze verantwoordelijkheid moeilijk zouden kunnen aanvaarden, indien niet zij, maar de Joint Commission de beslissende stem zou hebben, met de mogelijkheid, dat deze beslissingen niet in overeenstemming zouden zijn met hun inzichten. Er is dan ook gezocht naar een andere basis van samenwerking, waarover in het begin van dit jaar overeenstemming is bereikt. Het principe voor de toekomst zal zijn, dat elke partij — het I.F.A. in Noorwegen en het R.C.N. in Nederland — autonoom zal zijn en haar eigen kosten zal dragen, terwijl de taak van de Joint Commission tot een adviserende zal zijn beperkt. Wel zal er naar worden gestreefd, dat het I.F.A. en het R.C.N. zoveel mogelijk als een eenheid zullen optreden. Voor eventueel gemeenschappelijk uit te voeren projecten zal een afzonderlijke overeenkomst noodzakelijk zijn; de gemeenschappelijke werkzaamheden in het J.E.N.E.R. vinden voortgang en hierbij zal de Joint Commission, zoals tot dusverre, als het bestuur optreden. De continuering van deze samenwerking — zij het ten dele in andere vorm — wordt door de ondergetekenden zeer op prijs gesteld, niet alleen uit algemeen wetenschappelijk oogpunt, doch ook omdat in het J.E.N.E.R. een tiental Nederlandse academici werkzaam is. Hun ervaring op het gebied van de constructie en werking van kernreactoren is voor het in de toekomst in Nederland te verrichten werk van groot belang.

Naast de bouw van deze materials testing reactor zal het R.C.N. de ontwikkeling van de z.g. Suspop ter hand nemen. De grondgedachte van deze Suspop is afkomstig van een der medewerkers van de K.E.M.A. en is nader uitgewerkt in de F.O.M.-K.E.M.A.-werkgroep, in samenwerking met de Staatsmijnen. Het principe van de Suspop is op het gebied van kernreactoren als een novum te beschouwen en heeft ook in het buitenland de aandacht getrokken. Met Engeland zijn op dit gebied thans contacten gaande, welke wellicht tot een zekere vorm van samenwerking zullen leiden.

De eerste fase van de Suspop-ontwikkeling zal door het R.C.N. aan de K.E.M.A. worden toevertrouwd. Zou het onderzoek tot de verwachte resultaten leiden, dan zou overgegaan kunnen worden tot een verdere ontwikkeling van deze reactor.

De ondergetekenden menen, dat hetgeen tot op heden op het gebied van het kernfysisch onderzoek in Nederland is geschied, reden tot verheuging geeft en de mogelijkheid in zich draagt, dat Nederland in de toekomst op dit gebied de met zijn wetenschappelijk en industrieel potentieel overeenkomende plaats te midden van de andere volkeren zal kunnen innemen. Een woord van grote waardering voor de waardevolle initiatieven, welke de F.O.M. te dezer zake heeft genomen, en voor de door haar behaalde resultaten mag op deze plaats zeker niet ontbreken.

*De Minister van Onderwijs, Kunsten
en Wetenschappen,*

J. CALS.

De Minister van Economische Zaken,

J. ZIJLSTRA.